

Nr 259.

Av herr **Hansson, Sigfrid**, och herr **Strömberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående socialstyrelsens organisation m. m.

I proposition nr 266 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit bland annat sådan ändrad förläggning av den centrala ledningen av arbetarskyddet, att denna, som hittills utövats av socialstyrelsens andra byrå, skulle uppdragas åt en nyinrättad byrå i riksförsäkringsanstalten.

Till stöd för nu berörda förslag om överflyttning av arbetarskyddsbyrån ha anförts huvudsakligen två skäl — dels önskvärldheten av att befria socialstyrelsen från arbetsuppgifter, som utan olägenhet kunna avskiljas från dess verksamhetsområde, och dels de fördelar, vilka i olika hänseenden kunna vinnas genom att samordna den verksamhet, som har till syfte att förebygga olycksfall och ohälsa i arbetet, med den verksamhet, som har till uppgift att medelst försäkring bereda ersättning vid av arbetet förorsakade olycksfall och yrkessjukdomar.

Av dessa två skäl förefaller det förra föga övertygande och det senare att bottna i ett förbiseende av ett flertal betydelsefulla omständigheter.

Det förra skälet synes av föredragande departementschefen ha preciserats till att egentligen avse en begränsning av de arbetsuppgifter, som åligga socialstyrelsens chef. En sådan begränsning kan givetvis synas önskvärd, men en verkschefs arbetsbelastning är ej proportionell till omfattningen av verkets tjänsteuppgifter utan beror i väsentlig mån på hur mycken självständighet är lämnad åt avdelningscheferna och hur arbetet över huvud taget är ordnat inom verket. Anmärkas kan också, att olika regeringar ansett sig kunna pålägga socialstyrelsens chef ett flertal krävande och betungande uppdrag.

Vad därefter angår det senare skälet, eller att ett samordnande av arbetarskyddet och försäkringen mot olycksfall i arbete och yrkessjukdomar skulle visa sig fördelaktigt, må till en början framhållas, att den föreslagna överflyttningen av chefskapet över yrkesinspektionen från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten otvivelaktigt skulle medföra en viss förändring i den allmänna uppfattningen av yrkesinspektionens uppgifter och ställning. Från att förut ha varit ett organ för samhällets osjälviska omsorg om sina medlemmar komme den att anses som en försäkringens hjälpkraft, vilken förnämligast hade att se till, att den statliga olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringen fungerade på ett från ekonomisk synpunkt såvitt möjligt tillfredsställande sätt. Men det skulle sannolikt ej stanna vid en förändring endast i den allmänna uppfattningen. Överflyttningen kunde ej gärna undgå att med tiden verka en viss förändring jämväl av yrkesinspektionens tjänste-

utövning. Mer eller mindre omedvetet komme denna att särskilt inriktas på de arbetsställen, som vore att räkna till riksförsäkringsanstaltens försäkringstagare. Beträffande dessa gällde det ju för riksförsäkringsanstalten att begränsa eller nedbringa riskerna, så att de täcktes av premierna eller helst medgäve premiesänkning — en åtgärd som vore eftersträvansvärd med hänsyn bland annat till konkurrensen från de ömsesidiga försäkringsbolagens sida.

Att en dylik åtskillnad i fråga om yrkesinspektionens inställning till olika grupper av företag, även om den stannade vid blotta misstanken, måste inverka menligt på yrkesinspektionens verksamhet, torde vara uppenbart. Framhållas må här jämväl, att de större industriföretagen, vari teknisk inspektion är särskilt påkallad, i övervägande mån torde ha sin personal försäkrad hos nämnda bolag.

Ifrågasätts kan för övrigt, om icke denna åtskillnad komme att för riksförsäkringsanstalten försvåra konkurrensen med bolagen.

Enligt lagen om arbetarskydd, 25 § andra stycket, ha yrkesinspektionens befattningshavare att »gå arbetsgivarna tillhanda med upplysningar, råd och anvisningar. De böra därvid städse akta på, huru i varje särskilt fall ändamålet med denna lag må vinnas med minsta olägenhet och kostnad för arbetsgivaren.» I instruktionen för yrkesinspektionen, 17 §, ålägges inspektionsförrättare att »tillvägagå med varsamhet och omsikt samt söka att företrädesvis på övertygelsens väg bibringa arbetsgivare och arbetare insikt om nyttan av skyddsåtgärders vidtagande.» Huruvida den sålunda av lagstiftaren åsyftade förtroendefulla samverkan mellan yrkesinspektionens befattningshavare samt arbetsgivare och arbetare skulle lämnas oberörd av den föreslagna överflyttningen, synes med skäl kunna betvivlas.

I de yttranden, som avgivits över betänkandet rörande socialstyrelsens omorganisation, ha, oavsett vissa härovan berörda förhållanden, åtskilliga omständigheter anförts såsom skäl mot den föreslagna överflyttningen av yrkesinspektionens chefskap. Dessa skäl ägnas i propositionen en viss granskning, men föredragande departementschefen finner dem ej kunna tillmätas avgörande vikt. De synas emellertid väl värda beaktande, och skall här nedan lämnas en kortfattad men delvis kompletterad översikt över dem.

Åtskilliga av de arbetsuppgifter, som påvila yrkesinspektionen, äro främmande för riksförsäkringsanstalten i dess nuvarande gestaltning. Dit höra yrkesinspektionens åligganden beträffande tillämpningen av skyddslagstiftningens bestämmelser angående minderårigas och kvinnors användande till arbete samt de betydelsefulla stadgandena rörande den allmänna hygienien och trevnaden å arbetsställena. I sistberörda avseenden må erinras om de viktiga kraven på tillfredsställande luftväxling, uppvärmning, belysning och renhållning samt marketenterier, tvättrum och klädskap m. m. Ett mycket uppmärksammat men jämväl utanför riksförsäkringsanstaltens intressesfär liggande lagstiftningskomplex, vars efterlevnad övervakas av yrkesinspektionen, är det som reglerar arbetstidens begränsning och förläggning. Exempel härpå lämna arbetarskyddslagens bestämmelser rörande natt- och

söndagsarbete och semester samt lagarna om arbetstidens begränsning och beträffande tiden för bageri- och konditoriarbete. Såsom främmande för riksförsäkringsanstalten må här slutligen nämnas arbetarskyddsbyråns befattning med en del frågor rörande sjöfolkets arbets- och levnadsförhållanden, skogs- och flottledsinspektörens verksamhet för förbättrande av skogsarbetarnas m. fl. bostadsförhållanden samt yrkesinspektrisens och hennes assistenters allmänt sociala uppgifter i avseende å kvinnliga arbetare.

Härtill kommer att man väl torde få räkna med att arbetarskyddets sociala uppgifter alltmer komma att träda i förgrunden. Av den moderna arbetsvetenskapens undersökningar framgår nämligen att det nutida arbets sättet bjuder på problem som fordra helt andra former av ingripande än det rent tekniska skyddet.

Den nu lämnade översikten utvisar, att yrkesinspektionen och dess chefsmyndighet ha att taga befattning med en mångfald sociala frågor, som sakna anknytning till riksförsäkringsanstaltens nuvarande tjänsteåligganden.

Då ej blott dessa frågor utan även den omfattande grupp av uppgifter, som inbegripes under arbetarnas skyddande mot olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, genom arbetarskyddsbyråns överflyttning skulle avskiljas från socialstyrelsens tjänsteområde, lär det ej kunna bestridas, att detta genom ifrågavarande åtgärd skulle i betänkelig grad beskäras. Beaktar man vidare, att styrelsen genom överflyttningen komme att förlora sin huvudsakliga, fortlöpande förbindelse med industrien och näringslivet i övrigt, måste denna åtgärd anses ägnad att i väsentlig mån för styrelsen förringa den möjlighet att allsidigt överblicka och följa den sociala utvecklingen, vilken möjlighet måste anses som en nödvändig betingelse för ett tillfredsställande fullgörande av styrelsens uppgifter.

Med vad ovan anförts anse sig undertecknade ha visat, att de skäl, som anförts till förmån för den föreslagna överflyttningen, äro föga eller icke bärkraftiga. Emot överflyttningen kunna däremot enligt undertecknades mening åberopas starka skäl.

Av dem, som yttrat sig i frågan och kunna tilltros något på sakkunskap grundat omdöme, har också det övervägande flertalet — bland dem svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen — avstyrkt överflyttningen.

Anmärkas må slutligen, att yrkesinspektionen, såvitt undertecknade ha sig bekant, i regel i de mer betydande kulturländerna torde intaga en fristående ställning i förhållande till den myndighet, som handhar försäkringen mot olycksfall i arbete och yrkessjukdomar.

I propositionen uttalar föredragande departementschefen den meningen, att organisationen av såväl yrkesinspektionen — för dess effektivisering — som riksförsäkringsanstalten bör göras till föremål för utredning. Med hänsyn härtill förefaller det — om man ej nu är beredd att avvisa förslaget om arbetarskyddsbyråns överflyttning — som det vore välbetänkt att låta frågan om arbetarskyddsbyråns överflyttning vila, till dess berörda utredningar slutförts. Den av departementschefen berörda frågan om upprättandet av ett social-hygieniskt institut torde även ha nära samband med ovan berörda spörsmål.

På grund av vad sålunda anförts få undertecknade hemställa,

att riksdagen måtte avslå det i Kungl. Maj:ts proposition nr 266 framställda förslaget att överflytta handläggningen av ärendena angående arbetarskydd samt chefsskapet för yrkesinspektionen från socialstyrelsen till riksförsäkringsanstalten.

Stockholm den 6 april 1937.

Sigfrid Hansson.

Gustaf Strömberg.
